

SUOMEN PANKIN
JOHTOKUNTA.

Helsingissä

Heinä kuun 14 p. 19 23.

Eduskunnan Pankkivaltuusmiehille.

N° 43.

Kirjeessä viime kesäkuun 1 päivältä N:o 83 ovat Herrat Pankkivaltuusmiehet pyytäneet Johtokuntaa antamaan selvityksen siitä, kuinka paljon kustannuksia Rahapajan hallinto ja hoito nykyään tuottaa sekä lausunnon siitä koituisiko ja minkäverran säästöä, jos tämä hallinto ja hoito yhdistettäisiin Suomen Pankkiin, Rahapajan muuten toimiessa erillisenä teknillisenä laitokseksi valtion lukuun kuten tähänkin saakka.

Tämän johdosta on Johtokunta pyytänyt Rahapajan johtajalta Isak Sundell'ilta selvitystä Rahapajan nykyaikaan aiheuttamista kustannuksista, minkä johdosta vastaanottamansa selostuksen Johtokunta saa tämän mukana liittää. Kuten tästä selostuksesta käy ilmi, ovat Rahapajan vuotuiset menot nykyisin

palkkoja	Smk. 120,000:-
työläisten palkkauksia	" 244,000:-
poltto- ja muita tarveaineita	" 143,000:-
eli yhteensä	<u>Smk. 507,000:-</u>

Mitä edellämainittuihin palkkauksiin tulee on Rahapajan johtaja antanut yksityiskohtaisia tietoja niistä ja tällöin on

käynyt selville ettei niitä nykyoloissa voida supistaa. Johtajan palkkaa ei hänen asemaan ja pätevyysvaatimuksiin nähden suinkaan ole pidettävä liiallisena, vaan mieluummin alhaisena. Työmiesten palkat eivät myöskään ole metallialalla työskentelevien henkilöiden palkoista poikkeavia.

Apulaisjohtajan toimenä on hoitaa n.k. kontrolliosastoa, avustaa, mikäli hän varsinaiselta toimitaan ehtii, johtaja ja tämän poissaollessa hoitaa hänen tehtäviään. Kontrolliosasto ei varsinaisesti kuulu Rahapajan tehtävään. Toimen voisi hankkia Rahapajasta eroittaa siten että se siirrettäisiin esim. teknilliseen Korkeakouluun, jossa kontrollityöt helposti voitaisiin suorittaa ja näin tuntuvasti vähemmällä kulungeilla toimittaa kuin apulaisjohtajan palkkaus nykyisin on. Näin ollen voitaisiin Rahapajan nykyisestä vuosirahansäännöstä säästää tuntuva erä joka säästö jo nykyisissäkin oloissa kävisi mahdolliseksi Rahapajan hoidon joutumatta toisiin käsiin.

Esiintuodusta käynee selville että Rahapajan menosääntö ei pienenesi yhdistämällä sen hallinto ja hoito Suomen Pankkiin. Sitävastoin antaisi sellainen toimenpide Pankin hallinnolle lisää työtä, jota ei voitane katsoa kuuluvan sen varsinaisen tehtävään. Teknillisessä tarkoituksessa Rahapajalla luonnollisesti ei olisi hyötyä sellaisesta yhdistämisestä, eikä se myöskään tarkastukseen

ja varmuuden kannalta ole tarpeen, koskei muistutettavaa siinä
suhteessa ole ilmaantunut.

Mikäli on Johtokunnan tiedossa on Rahapaja kaikkialla
erotettu valtiopankin tehtävistä ja suorastaan Hallituksen alai-
nen.

Ylläolevan johdosta ei Johtokunta puolestaan katso
mahdolliseksi että Rahapajan hallinto ja hoito yhdistettäisiin
Suomen Pankkiin.

August Rönkä

H. Pasanen, Linnonleijona ja Keskus-Pankki

H. Laustela

Asiantuntijasta oikein jätettiin tarjota

Palkkoja (1923) johtaja	57,000:-	
apulaisjohtaja	43,500:-	
vahtimestari	13,500:-	(+ vapaa huoneisto, lämpö ja valo)
Lapsiavustuksia noin	<u>6,000:-</u>	120,000:-
Työmiehet ja yövahti (1922)	244,000:-	
Polttoaineita ja erin. tarveaineita (1922)	<u>143,000:-</u>	387,000:-
Korjausmääräraha (1923)		56,000:-

Rahanlyönti, joka vuosina 1865-1867 oli 5,1, 10,9 ja 8,5 milj. kpl., on sen jälkeen vuoteen 1914 ollut noin 2 à 4 miljoonaa kpl. vuodessa, lukuunottamatta muutamia vuosia, jolloin se on ollut vähäisempi. 1915, 1916 ja 1917 lyötiin silloisten olojen vallitessa 9,4, 20,6 ja 17,1 miljoonaa kpl. vuodessa. Viime vuosina on lyöty noin 10 miljoonaa kpl. vuodessa, mikä laitoksen teknillisiin varusteihin nähden vastaa normaali tuotantoa.

Verstaassa työskentelee työnjohtaja ja tavallisesti 14 työntekijää (joista yksi samalla toimii talonmiehenä) ja 1 yövahti.

Vertailun vuoksi mainittakoon, että Kgl. Myntet rahapajassa Tukholmassa, jossa v. 1921 valmistettiin 14,4 miljoonaa kpl. metallirajaa, samana vuonna toimi 1 työnjohtaja, 1 koneenkäyttäjää, 6 mestaria, 34 työntekijää, 1 oppilas, 1 lämmittäjä, 1 talonmies, 1 yövahti, 1 chauffööri & lämmittäjä ja 1 porttivahti eli yhteensä 48 henkilöä.

Toukok. 29 p. 1923.

Eduskunnan Pankkivaltuusmiehille.

N:o 38.

Kirjelmässä viime joulukuun 29 päivältä N:o 100 ovat Herrat Pankkivaltuusmiehet pyytäneet Johtokunnan lausuntoa Rahapajan ehdotusta yhdistämisestä Suomen Pankkiin.

Asiata käsiteltäessä on Johtokunnalla ollut käytettävänä oheellinen Rahapajan johtajan Kauppa- ja Teollisuusministerille antaman lausunnon jäljennös, ja on Johtokunta huomannut lausunnossa esitettyjen näkökohtien johtavan siihen käsitykseen, että viitatusista ehdotuksesta olisi luovuttava. Käsitys saa tukea seuraavista seikoista, joista Johtokunta Pankin oman edun kannalta ei voi olla huomauttamatta.

Ensiksikin on esitettävä muutamia numerotietoja:

Nikkelirahoja oli Pankissa 31/12 22	Smk. 6,854,413:75
Rahapajasta saatu 5/5 23	" 400,000:-
	Smk. 7,254,413:75
Säästö 23/5 23	" 6,461,878:-
Kulutus 2/1 23-23/5 23	Smk. 792,535:75.
Vaskirahaa oli Pankissa 31/12 22	Smk. 607,369:55
Rahapajasta saatu 2/1 23- 23/5 23	" 140,300:-
	Smk. 747,669:55
Säästö 23/5 23	" 673,000:-
Kulutus 2/1 23- 23/5 23	Smk. 74,669:55

Kuten luvuista käy selville, ovat Pankin nykyiset nikkeliraha- ja myöskin vaskiraha^{vara}stot siksi suuret että ne nykyisellä kulutuksella tulevat riittämään vuosiksi. Tämän lisäksi tulee Pankki saamaan tilatut 7,600,000 Smk. nikkelirahoja, joita paraikaa valmistetaan ja jotka saadaan valmiiksi viimeistään ensi kesään mennessä. Kun tämä tilaus on saatu suoritetuksi, ei Rahapaja ainakaan Suomen Pankilta voi toivoa saavansa työtä moneen vuoteen.

Esitetyn nojalla Johtokunta ei ole katsonut Pankin edun mukaiseksi että yhdistämisuunnitelma ainakaan läheisessä tulevaisuudessa tulisi toteutetuksi.

Kauppa- ja Teollisuushallitukselle.

H e l s i n k i.

Sittenkun Kauppa- ja Teollisuushallitus lähetteessä viimekuluneen joulukuun 28 päiväältä on pyytänyt minua antamaan lausuntoni sen johdosta, että Valtiovarainministeriö kirjelmässään joulukuun 18 päiväältä N:o 1908 oli pyytänyt Kauppa- ja Teollisuushallitusta lausumaan mielipiteensä kysymyksessä Rahapajan yhdistämisestä Suomen Pankkiin, saan minä täten, asiakirjat palauttaen, kunnioittaen lausua seuraavaa:

Koska mitään lähempää suunnitelmaa, jonka mukaan Rahapajan yhdistäminen Suomen Pankkiin tapahtuisi, ei ole ilmoitettu, näyttää asianmukaiselta tässä pääasiallisesti tuoda esiin eräät seikat, jotka voivat osoittautua tärkeiksi, asian käsittelyä jatkettaessa.

Mitä ensin tulee Rahapajan taloon ja tonttiin, sijaitsee Rahapaja Katajanokalla tontilla, jonka valtio katsoo omaisuutenaan, mutta jonka omistaja kaupunginviranomaisten mielipiteen mukaan on Helsingin kaupunki. Rahatoimikamarin "Selvityksessä Helsingin kaupungin vesialueitten, kaupunkia ympäröivien saarien sekä erinäisten Katajanokan tonttien ja alueitten omistus- ja käyttöoikeudesta", joka on painettu Kaupunginvaltuuston julkaisuna N:o 33 v. 1911, annetaan nimittäin, mitä koskee Rahapajan tonttia kaikkien tapahtuneitten toimenpiteitten selostuksen ja arvostelun jälkeen seuraava loppulausunto:

"Edellä olevasta käynee selville:

että Helsingin kaupunki ei ole antanut pois omistusoikeuttaan rahapajalle Katajanokalta luovutettuun tonttiin, mutta että Suomen kruunulle on rahapajaa

varten tunnustettava maksuton käyttöoikeus määräämättömäksi ajaksi tuohon tonttiin, siten rajoitettuna kuin se on nykyään voimassa olevassa, vuonna 1895 armollisimmin vahvistetussa Katajanokan asema-kaavassa".

Tärkein seikka, johon on kiinnitettävä huomiota jos Rahapaja luovutettaisiin Suomen Pankille, on se voitto, joka syntyy vaihtorahojen valmistuksesta ja liikkeeseen laskemisesta. Koska vaihtorahan metalliarvo, eroitukseksi siitä mitä on asianlaita kultarahoihin nähden, ei vastaa sen nimellisarvoa, vaan päinvastoin käytännölliseltä kannalta on pyrittävä pitää mahdollisen alhaisena, syntyy sille, jonka luokun vaihtoraha valmistetaan, suurempi tahi pienempi voitto, jonka muodostaa erotus rahan nimellis- ja metalliarvojen välillä, kun valmistuskustannukset jätetään huomioonottamatta. Tämä valtion voitto vaihtorahojen valmistuksesta vuosina 1910-1922 näkyy seuraavasta taulukosta, johon myös on merkitty sanottuina vuosina Suomen Pankkiin jätetyt määrät vaihtorahoja sekä Rahapajan menot.

	<u>Hopea- ja nikkeli-rahaja.</u>		<u>Kuparirahaja.</u>		<u>Menot.</u>
	<u>määrä</u>	<u>voitto</u>	<u>määrä</u>	<u>voitto</u>	
1910	98.000.	54.895.	22.500.	17.029.	44.088.
1911	308.000.	172.413.	105.800.	80.033.	48.358.
1912	-	-	80.400.	62.412.	49.760.
1913	208.000.	100.718.	72.850.	55.017.	45.727.
1914	300.000.	166.698.	131.950.	102.169.	45.350.
1915	2.312.000.	1.191.467.	168.200.	99.657.	64.408.
1916	3.974.000.	1.542.878.	449.000.	172.308.	128.267.
1917	3.440.000.	1.031.052.	379.850.	29.890.	184.334.
1918	841.000.	129.371.	219.600.	132.751.	148.453.
1919	-	-	611.350.	365.605.	280.871.
1920	-	-	630.600.	403.037.	387.022.
1921	20.108.000. ^{x)}	1.360.370.	698.200.	418.113.	496.819.
1922	10.000.000. ^{xx)}	7.257.209.	606.600.	272.852.	488.490.

x) valmistetut Englannissa.

xx) " Kööpenhaminassa.

Kyseessä oleva voitto on kuitenkin väliaikainen siinä suhteessa että valtiolle jää velvollisuus lunastaa vaihtorahat nimellisarvolla takaisin, niin pian kun ne pidetään kulutuksen vuoksi kelvottomina enempää käyttöä varten, tahi muuten ovat tulleet tarpeettomiksi yleiselle liikkeelle. Lunastuksen jälkeen on niillä enään vain metalliromun arvo. Sellainen lunastus on tapahtunut joka vuonna pienessä määrin ja aika ajoin laajaltakin; vuosina 1882- 1887 sekä 1890-1894 toimitti Suomen Pankki takaisin valtiolle yli 5 milj. markkaa hopearahoja, tehden noin 1/3 osan liikkeessä silloin olevasta hopearahasta. Yhteensä oli vuoden loppuun mennessä, ottaaksemme esimerkin normaaliajoista, lunastettu takaisin Smk. 5.915.951:25 siihen asti liikkeeseen lasketuista hopearahosta, Smk. 20.215.810:-. Sotavuosina ja sen jälkeen on lunastus, mukaanotettuna 500.000 1 markan rahoja, jotka Suomen Pankki jätti takaisin valtiolle v. 1916, nousut Smk. 536.342:75, sillä välin kuin sodanaikana valmistettiin uutta hopearahaa Smk. 10.567.000:-.

Kokonaismäärä Suomessa valmistettuja hopearahoja nousee Smk. 30.782.810:- josta on valtiolle takaisin luovutettu tähän asti Smk. 6.452.294:-.

Vanhanmallisista kuparirahoista, joista on liikkeeseen laskettu Smk. 3.517.280:-, on toistaiseksi takaisin lunastettu Smk. 52.750:-.

On huomautettava, että raha-arvon tapahtunut vähenys todennäköisesti nyt on vapauttanut Valtion lunastamasta suurimman osan vielä liikkeessä olevasta vanhasta vaihtorahasta. Kuitenkin pysyy olemassa se tosiasia, että pysyvissä olosuhteissa jää sille, joka laskee vaihtorahat liikkeeseen, velvollisuus aikaisemmin tahi myöhemmin lunastaa ne takaisin.

Vielä syntyy kysymys siitä miten on meneteltävä Rahapajaan nykyjään yhdistetyn Kontrollilaitoksen kanssa, jos Rahapaja siirretään Suomen Pankkiin. Kontrollilaitos kulta-, hopea- ja tinatöitä varten muutettiin Rahapajann v. 1884 Vuori-

hallituksen lakkautuksen jälkeen. Tehtävät kontrollilaitoksessa, jotka suorittaa Rahapajan alitirehtori, olivat alkupe-
rällisesti verrattain vähäpätöisiä, mutta ovat vuodesta vuoteen
lisäytyneet siksi, että ne nyttemmin ottavat suurimman osan
alitirehtorin aikaa. Koska Kontrollilaitoksella, joka pää-
siallisesti toimii valtion kantolaitoksena, lukuunottamatta
edellytystä, että sen hoitajan tarkastaessaan leimattujen esi-
neitten metallipitoisuutta, on kyennettävä suorittaa kulta-
ja hopeaanalyysyjä, ei siis ole sen enempää yhteistä Rahapa-
jan kanssa, voidaan asettaa kysymyksen alaiseksi, onko valtion
ja Suomen Pankin etujen mukaista Rahapajan kanssa siirtää
Kontrollilaitos Suomen Pankin hoidettavaksi. Mainittakoon vie-
lä, että Valtion vuotuiset tulot kontrollilaitoksesta, senjäl-
keen kuin kontrollileimamaksut, jotka ennen olivat 7 p. 1 gram-
malta kultateoksia ja 6 p. 10 grammalta hopeateoksia, v. 1920
korotettiin 25 p. kummassakin tapauksessa, nykyjään nousevat
noin 200.000 markkaan.

Koska Rahapajan yhdistämisestä Suomen Pankkiin aiheu-
tavat muutokset sen ohjesääntöön riippuvat kokonaan niistä eh-
doista, jotka tulevat määrättäviksi tätä toimenpidettä toteu-
tettaessa, pidän asian nykyisessä vaiheessa mahdotonta ennakoit-
ta lausua, miten nämä muutokset olosuhteitten vaikutuksesta
lopullisesti muodostunevat.

Vaikkakin Rahapajan toiminta, joka tietenkin hyötyisi,
jos Rahapaja olisi liikeisemmässä yhteydessä Suomen Pankin kans-
sa, etenkin edistettäisiin siitä että Rahapajaa, yhdistettynä
Suomen Pankkiin, voitaisiin hoitaa enemmän yleisten liikeperi-
aatteiden mukaan kuin nyt, jolloin sen toiminta on rajoitettu
sen vakinaisen menosäännön sisäpuolella, on ilmeistä, että
Valtiolaitos, luopuen Rahapajasta, huolimatta siitä, missä muo-
dossa Suomen Pankki korvaisikin valtiolle Rahapajan luovutuksen,
ei sen kautta voi saada samaa rahallista hyötyä Rahapajan ^{/minnasta} toi-
kuin nyt, sillä nykyisissä oloissa joutuu rahanlyönnistä synty-
vä voitto kokonaisuudessaan valtiolle, mitä tulee mahdolliseksi
Rahapajan yhdistämisen jälkeen Suomen Pankkiin.

Rahapajan johtaja

Toukok. 29 p. 1923.

Eduskunnan Pankkivaltuusmiehille.

N:o 38.

Kirjelmässä viime joulukuun 29 päivältä N:o 100 ovat Herrat Pankkivaltuusmiehet pyytäneet Johtokunnan lausuntoa Rahapajan ehdotusta yhdistämisestä Suomen Pankkiin.

Asiata käsiteltäessä on Johtokunnalla ollut käytettävänä oheellinen Rahapajan johtajan Kauppa- ja Teollisuusministerille antaman lausunnon jäljennös, ja on Johtokunta huomannut lausunnossa esitettyjen näkökohtien johtavan siihen käsitykseen, että viitatuista ehdotuksesta olisi luovuttava. Käsitys saa tukea seuraavista seikoista, joista Johtokunta Pankin oman edun kannalta ei voi olla huomauttamatta.

Ensiksikin on esitettävä muutamia numerotietoja:

Nikkelirahoja oli Pankissa 31/12 22	Smk. 6,854,413:75
Rahapajasta saatu 5/5 23	" 400,000:-
Kulutus 2/1 23-23/5 23	Smk. 7,254,413:75
Säästö 23/5 23	" 6,461,878:-
Kulutus 2/1 23-23/5 23	<u>Smk. 792,535:75.</u>
Vaskirahaa oli Pankissa 31/12 22	Smk. 607,369:55
Rahapajasta saatu 2/1 23- 23/5 23	" 140,300:-
	Smk. 747,669:55
Säästö 23/5 23	" 673,000:-
Kulutus 2/1 23- 23/5 23	<u>Smk. 74,669:55</u>

Kuten luvuista käy selville, ovat Pankin nykyiset nikkeliraha ja myöskin vaskiraha^{vara}sto siksi suuret että ne nykyisellä kulutuksella tulevat riittämään vuosiksi. Tämän lisäksi tulee Pankki saamaan tilatut 7,600,000 Smk. nikkelirahoja, joita paraikaa valmistetaan ja jotka saadaan valmiiksi viimeistään ensi kesään mennessä. Kun tämä tilaus on saatu suoritetuksi, ei Rahapaja ainakaan Suomen Pankilta voi toivoa saavansa työtä moneen vuoteen.

Esitetyn nojalla Johtokunta ei ole katsonut Pankin edun mukaiseksi että yhdistämissuunnitelma ainakaan läheisessä tulevaisuudessa tulisi toteutetuksi.

Jäljennös.

Kauppa- ja Teollisuushallitukselle.

H e l s i n k i.

Sittenkun Kauppa- ja Teollisuushallitus lähetteessä viimekuluneen joulukuun 28 päivältä on pyytänyt minua antamaan lausuntoni sen johdosta, että Valtiovarainministeriö kirjelmässään joulukuun 18 päivältä N:o 1908 oli pyytänyt Kauppa- ja Teollisuushallitusta lausumaan mielipiteensä kysymyksessä Rahapajan yhdistämisestä Suomen Pankkiin, saan minä täten, asiakirjat palauttaen, kunnioittaen lausua seuraavaa:

Koska mitään lähempää suunnitelmaa, jonka mukaan Rahapajan yhdistäminen Suomen Pankkiin tapahtuisi, ei ole ilmoitettu, näyttää asianmukaiselta tässä pääasiallisesti tuoda esiin eräät seikat, jotka voivat osoittautua tärkeiksi, asian käsittelyä jatkettaessa.

Mitä ensin tulee Rahapajan taloon ja tonttiin, sijaitsee Rahapaja Katajanokalla tontilla, jonka valtio katsoo omaisuutenaan, mutta jonka omistaja kaupunginviranomaisten mielipiteen mukaan on Helsingin kaupunki. Rahatoimikamarin "Selvityksessä Helsingin kaupungin vesialueitten, kaupunkia ympäröivien saariensa sekä erinäisten Katajanokan tonttien ja alueitten omistus- ja käyttöoikeudesta", joka on painettu Kaupunginvaltuuston julkaisuna N:o 33 v. 1911, annetaan nimittäin, mitä koskee Rahapajan tonttia kaikkien tapahtuneitten toimenpiteitten selostuksen ja arvostelun jälkeen seuraava loppulausunto:

"Edellä olevasta käynee selville:

että Helsingin kaupunki ei ole antanut pois omistusoikeuttaan rahapajalle Katajanokalta luovutettuun tonttiin, mutta että Suomen kruunulle on rahapajaa

varten tunnustettava maksuton käyttöoikeus määräämättömäksi ajaksi tuohon tonttiin, siten rajoitettuna kuin se on nykyään voimassa olevassa, vuonna 1895 armollisimmin vahvistetussa Katajanokan asema-kaavassa".

Tärkein seikka, johon on kiinnitettävä huomiota jos Rahapaja luovutettaisiin Suomen Pankille, on se voitto, joka syntyy vaihtorahojen valmistuksesta ja liikkeeseen laskemisesta. Koska vaihtorahan metalliarvo, eroitukseksi siitä mitä on asianlaita kultarahoihin nähden, ei vastaa sen nimellisarvoa, vaan päinvastoin käytännölliseltä kannalta on pyrittävä pitää mahdollisen alhaisena, syntyy sille, jonka lukuun vaihtoraha valmistetaan, suurempi tahi pienempi voitto, jonka muodostaa eroitus rahan nimellis- ja metalliarvojen välillä, kun valmistuskustannukset jätetään huomioonottamatta. Tämä valtion voitto vaihtorahojen valmistuksesta vuosina 1910-1922 näkyy seuraavasta taulukosta, johon myös on merkitty sanottuina vuosina Suomen Pankkiin jätetyt määrät vaihtorahoja sekä Rahapajan menot.

	<u>Hopea- ja nikkeli-rahaja.</u>		<u>Kuparirahaja.</u>		<u>Menot.</u>
	<u>määrä</u>	<u>voitto</u>	<u>määrä</u>	<u>voitto</u>	
1910	98.000.	54.895.	22.500.	17.029.	44.088.
1911	308.000.	172.413.	105.800.	80.033.	48.358.
1912	-	-	80.400.	62.412.	49.760.
1913	208.000.	100.718.	72.850.	55.017.	45.727.
1914	300.000.	166.698.	131.950.	102.169.	45.350.
1915	2.312.000.	1.191.467.	168.200.	99.657.	64.408.
1916	3.974.000.	1.542.878.	449.000.	172.308.	128.267.
1917	3.440.000.	1.031.052.	379.850.	29.890.	184.334.
1918	841.000.	129.371.	219.600.	132.751.	148.453.
1919	-	-	611.350.	365.605.	280.871.
1920	-	-	630.600.	403.037.	387.022.
1921	20.108.000. ^{x)}	1.360.370.	698.200.	418.113.	496.819.
1922	10.000.000. ^{xx)}	7.257.209.	606.600.	272.852.	488.490.

x) valmistetut Englannissa.

xx) " Kööpenhaminassa.

Kyseessä oleva voitto on kuitenkin väliaikainen siinä suhteessa että valtiolle jää velvollisuus lunastaa vaihtorahat nimellis arvolla takaisin, niin pian kun ne pidetään kulutuksen vuoksi kelvottomina enempää käyttöä varten, tahi muuten ovat tulleet tarpeettomiksi yleiselle liikkeelle. Lunastuksen jälkeen on niillä enään vain metalliromun arvo. Sellainen lunastus on tapahtunut joka vuonna pienessä määrin ja aika ajoin laajaltakin; vuosina 1882- 1887 sekä 1890-1894 toimitti Suomen Pankki takaisin valtiolle yli 5 milj. markkaa hopearahoja, tehden noin 1/3 osan liikkeessä silloin olevasta hopearahasta. Yhteensä oli vuoden loppuun mennessä, ottaaksemme esimerkin normaaliajoista, lunastettu takaisin Smk. 5.915.951:25 siihen asti liikkeeseen lasketuista hopearahosta, Smk. 20.215.810:-. Sotavuosina ja sen jälkeen on lunastus, mukanaan otettuna 500.000 1 markan rahoja, jotka Suomen Pankki jätti takaisin valtiolle v. 1916, nousut Smk. 536.342:75, sillä välin kuin sodanaikana valmistettiin uutta hopearahaa Smk. 10.567.000:-.

Kokonaismäärä Suomessa valmistettuja hopearahoja nousee Smk. 30.782.810:- josta on valtiolle takaisin luovutettu tähän asti Smk. 6.452.294:-.

Vanhanmallisista kuparirahoista, joista on liikkeeseen laskettu Smk. 3.517.280:-, on toistaiseksi takaisin lunastettu Smk. 52.750:-.

On huomautettava, että raha-arvon tapahtunut vähenys todennäköisesti nyt on vapauttanut Valtion lunastamasta suurimman osan vielä liikkeessä olevasta vanhasta vaihtorahasta. Kuitenkin pysyy olemassa se tosiasia, että pysyvissä olosuhteissa jää sille, joka laskee vaihtorahat liikkeeseen, velvollisuus aikaisemmin tahi myöhemmin lunastaa ne takaisin.

Vielä syntyy kysymys siitä miten on meneteltävä Rahapajaan nykyjään yhdistetyn Kontrollilaitoksen kanssa, jos Rahapaja siirretään Suomen Pankkiin. Kontrollilaitos kulta-, hopea- ja tinatöitä varten muutettiin Rahapajaan v. 1884 Vuori-

hallituksen lakkautuksen jälkeen. Tehtävät kontrollilaitoksessa, jotka suorittaa Rahapajan alitirehtori, olivat alkupe-
räisesti verrattain vähäpätöisiä, mutta ovat vuodesta vuoteen
lisäytyneet siksi, että ne nyttemmin ottavat suurimman osan
alitirehtorin aikaa. Koska Kontrollilaitoksella, joka pää-
siallisesti toimii valtion kantolaitoksena, lukuunottamatta
edellytystä, että sen hoitajan tarkastaessaan leimattujen esi-
neitten metallipitoisuutta, on kyennettävä suorittaa kulta-
ja hopeaanalyysyjä, ei siis ole sen enempää yhteistä Rahapa-
jan kanssa, voidaan asettaa kysymyksen alaiseksi, onko valtion
ja Suomen Pankin etujen mukaista Rahapajan kanssa siirtää
Kontrollilaitos Suomen Pankin hoidettavaksi. Mainittakoon vie-
lä, että Valtion vuotuiset tulot kontrollilaitoksesta, senjäl-
keen kuin kontrollileimamaksut, jotka ennen olivat 7 p. 1 gram-
malta kultateoksia ja 6 p. 10 grammalta hopeateoksia, v. 1920
korotettiin 25 p. kummassakin tapauksessa, nykyjään nousevat
noin 200.000 markkaan.

Koska Rahapajan yhdistämisestä Suomen Pankkiin aiheu-
tavat muutokset sen ohjesääntöön riippuvat kokonaan niistä eh-
doista, jotka tulevat määrättäviksi tätä toimenpidettä toteu-
tettaessa, pidän asian nykyisessä vaiheessa mahdotonta ennakol-
ta lausua, miten nämä muutokset olosuhteitten vaikutuksesta
lopullisesti muodostunevat.

Vaikkakin Rahapajan toiminta, joka tietenkin hyötyisi,
jos Rahapaja olisi likeisemmässä yhteydessä Suomen Pankin kans-
sa, etenkin edistettäisiin siitä että Rahapajaa, yhdistettynä
Suomen Pankkiin, voitaisiin hoitaa enemmän yleisten liikeperi-
aatteiden mukaan kuin nyt, jolloin sen toiminta on rajoitettu
sen vakinaisen menosäännön sisäpuolella, on ilmeistä, että
Valtiolaitos, luopuen Rahapajasta, huolimatta siitä, missä muo-
dossa Suomen Pankki korvaisikin valtiolle Rahapajan luovutuksen,
ei sen kautta voi saada samaa rahallista hyötyä Rahapajan ^{/minnasta/}toi-
kuin nyt, sillä nykyisissä oloissa joutuu rahanlyönnistä synty-
vä voitto kokonaisuudessaan valtiolle, mitä tulee mahdottomaksi
Rahapajan yhdistämisen jälkeen Suomen Pankkiin.

Rahapajan johtaja